Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (pierwsza izba)

z dnia 26 stycznia 2017 r.*

Odwołanie — Porozumienia, decyzje i uzgodnione praktyki — Belgijski, niemiecki, francuski, włoski, niderlandzki i austriacki rynek instalacji sanitarnych do łazienek — Koordynacja cen sprzedaży i wymiana szczególnie chronionych informacji handlowych — Wytyczne z 2006 r. w sprawie metody ustalania grzywien — Zasada równego traktowania — Wykonywanie nieograniczonego prawa orzekania

W sprawie C-638/13 P

mającej za przedmiot odwołanie w trybie art. 56 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, wniesione w dniu 27 listopada 2013 r.,

Roca SARL, z siedzibą w Saint-Ouen-l'Aumône (Francja), reprezentowana przez P. Vidal Martínez, abogada,

wnosząca odwołanie,

w której drugą stroną postępowania jest:

Komisja Europejska, reprezentowana przez F. Castillę Contreras, F. Castilla de la Torrego oraz F. Jimena Fernándeza, działających w charakterze pełnomocników, z adresem do doręczeń w Luksemburgu,

strona pozwana w pierwszej instancji,

TRYBUNAŁ (pierwsza izba),

w składzie: A. Tizzano, wiceprezes Trybunału, pełniący obowiązki prezesa pierwszej izby, M. Berger, E. Levits, S. Rodin (sprawozdawca) i F. Biltgen, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Wathelet,

sekretarz: K. Malacek, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 10 września 2015 r.,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

* * Język postępowania: hiszpański.

Wyrok

1 W swoim odwołaniu Roca SARL wnosi o uchylenie wyroku Sądu Unii Europejskiej z dnia 16 września 2013 r., Roca/Komisja (T-412/10, zwanego dalej „zaskarżonym wyrokiem", EU:T:2013:444), w którym Sąd stwierdził nieważność części decyzji Komisji C(2010) 4185 wersja ostateczna z dnia 23 czerwca 2010 r. dotyczącej postępowania na podstawie art. 101 TFUE oraz art. 53 porozumienia EOG (sprawa COMP/39092 – Instalacje sanitarne do łazienek) (zwanej dalej „sporną decyzją"), w zakresie w jakim Komisja Europejska ustaliła kwotę grzywny nałożonej na wnoszącą odwołanie bez uwzględnienia jej współpracy, obniżył kwotę nałożonej na nią grzywny do 6 298 000 EUR i oddalił skargę w pozostałym zakresie.

Ramy prawne

Rozporządzenie nr 1/2003

2 Rozporządzenie Rady (WE) nr 1/2003 z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. [101 TFUE] i [102 TFUE] (Dz.U. 2003, L 1, s. 1 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 8, t. 2, s. 205) przewiduje w art. 23 ust. 2 i 3:

„2. Komisja może, w drodze decyzji, nałożyć grzywny na przedsiębiorstwa lub związki przedsiębiorstw, jeżeli umyślnie lub w wyniku zaniedbania [niedbalstwa]:

a) naruszają art. [101 TFUE] lub [102 TFUE] […]

[…].

Dla każdego przedsiębiorstwa lub związku przedsiębiorstw biorących udział w naruszeniu grzywna nie przekroczy 10% całkowitego obrotu uzyskanego w poprzedzającym roku obrotowym.

[…]

3. Przy ustalaniu wysokości grzywny uwzględnia się ciężar i czas trwania naruszenia".

3 Artykuł 31 tego rozporządzenia stanowi:

„Trybunał Sprawiedliwości ma nieograniczoną jurysdykcję do rozpatrywania odwołań od decyzji, w których Komisja nałożyła grzywnę lub okresową karę pieniężną. Trybunał Sprawiedliwości może uchylić, obniżyć lub podwyższyć nałożoną grzywnę lub okresową karę pieniężną".

Wytyczne z 2006 r.

4 W pkt 2 wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien nakładanych na mocy art. 23 ust. 2 lit. a) rozporządzenia (WE) nr 1/2003 (Dz.U. 2006, C 210, s. 2, zwanych dalej „wytycznymi z 2006 r.") Komisja wskazała, że w zakresie dotyczącym ustalania wysokości grzywien „rozważy czas trwania i wagę danego naruszenia przepisów" i że „wysokość nałożonej grzywny nie może przekroczyć pułapów przewidzianych w art. 23 ust. 2 akapit drugi i trzeci rozporządzenia [WE nr] 1/2003".

5 Punkt 13 tych wytycznych stanowi:

„W celu ustalenia kwoty podstawowej grzywny Komisja uwzględni wartość sprzedaży dóbr [towarów] lub usług zrealizowanych [osiągniętą] przez przedsiębiorstwo, mając[ą] bezpośredni lub pośredni […] związek z naruszeniem, w danym sektorze geograficznym na terytorium [Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG)]. Zazwyczaj Komisja będzie uwzględniać wartość sprzedaży przedsiębiorstwa za ostatni pełny rok jego udziału w naruszeniu przepisów […]”.

6 Punkt 20 wytycznych z 2006 r. ma następujące brzmienie:

„Ocena wagi naruszenia będzie dokonywana osobno dla każdego przypadku, dla każdego rodzaju naruszenia przepisów, z uwzględnieniem wszelkich okoliczności istotnych dla danego przypadku”.

7 Punkt 21 tych wytycznych stanowi:

„Ogólną zasadą jest, że część uwzględnianej wartości sprzedaży będzie ustalana na poziomie do 30% wartości sprzedaży”.

8 Zgodnie z pkt 22 wytycznych z 2006 r.:

„W celu podjęcia decyzji w kwestii, czy wartość sprzedaży, która ma zostać uwzględniona w danym przypadku, znajdować się będzie w niższej, czy wyższej części tej trzydziestoprocentowej skali, Komisja rozważy takie czynniki jak: charakter naruszenia, wielkość skumulowanej części rynku, jaką dysponują dane przedsiębiorstwa, zakres geograficzny naruszenia oraz fakt, czy naruszenie zostało wprowadzone w życie, czy też nie”.

9 Punkt 23 tych wytycznych stanowi:

„Porozumienia […] horyzontalne dotyczące ustalania cen, podziału rynku i ograniczenia produkcji, które są z reguły tajne, zaliczają się ze względu na swój charakter do najpoważniejszych ograniczeń konkurencji. Zgodnie z zasadami polityki konkurencji muszą one być surowo karane. W konsekwencji część sprzedaży, która brana jest pod uwagę w wypadku naruszeń tego rodzaju, znajdować się będzie zazwyczaj w górnym przedziale powyższej skali”.

10 Punkt 25 rzeczonych wytycznych ma następujące brzmienie:

„Ponadto niezależnie od okresu uczestnictwa danego przedsiębiorstwa w naruszaniu przepisów Komisja dołączy do kwoty podstawowej kwotę w wysokości 15 do 25% wartości sprzedaży, tak jak określono w sekcji A powyżej, w celu odstraszania przedsiębiorstw od samego zawierania porozumień horyzontalnych dotyczących ustalania cen, podziału rynku i ograniczenia produkcji. Komisja może zastosować tego rodzaju kwotę dodatkową także w wypadku innych naruszeń przepisów. W celu podjęcia decyzji co do części wartości sprzedaży, która zostanie uwzględniona w danym przypadku, Komisja weźmie pod uwagę pewne czynniki, w szczególności określone w pkt 22”.

11 Punkt 29 wytycznych z 2006 r. stanowi:

„Kwota podstawowa grzywny może zostać obniżona, jeżeli Komisja stwierdzi występowanie okoliczności łagodzących takich jak:

— dostarczenie przez dane przedsiębiorstwo dowodu, że położyło ono kres naruszaniu przepisów po pierwszej interwencji Komisji. Nie odnosi się to jednak do tajnych porozumień lub praktyk (w szczególności karteli);

— dostarczenie przez dane przedsiębiorstwo dowodu, że naruszenie przepisów spowodowane było zaniedbaniem [niedbalstwem];

— dostarczenie przez dane przedsiębiorstwo dowodu, że jego udział w naruszeniu przepisów jest zasadniczo ograniczony, a w konsekwencji udowodnienie, że w okresie, w którym przystąpiło ono do wywołujących naruszenie przepisów porozumień, w istocie powstrzymywało się ono od stosowania postanowień tych porozumień, przyjmując na rynku postawę pro-konkurencyjną; sam fakt udziału przedsiębiorstwa w naruszeniu przez okres krótszy niż w przypadku innych przedsiębiorstw nie jest uznawany za okoliczność łagodzącą, gdyż okoliczność ta znajduje już odzwierciedlenie w kwocie podstawowej;

— aktywna współpraca danego przedsiębiorstwa z Komisją, wykraczająca poza zakres stosowania komunikatu o łagodzeniu sankcji i zakres jego prawnego zobowiązania do współpracy;

— udzielone na podstawie przepisów prawnych lub przez organy publiczne upoważnienie lub zachęta do działań zakłócających konkurencję […]”.

Okoliczności powstania sporu i sporna decyzja

12 Okoliczności powstania sporu, które zostały przedstawione w pkt 1–29 zaskarżonego wyroku, można streścić w następujący sposób.

13 Roca, spółka prawa francuskiego, prowadziła główną działalność polegającą na dystrybucji wyrobów ceramicznych i armatury sanitarnej na rynku francuskim. W okresie zaistnienia okoliczności faktycznych składających się na naruszenie należała ona do grupy spółek prowadzących działalność w sektorze instalacji sanitarnych do łazienek (zwanej dalej „grupą Roca”), której spółką dominującą była Roca Sanitario SA, która posiadała cały jej kapitał.

14 W dniu 15 lipca 2004 r. Masco Corp. i jej spółki zależne, między innymi Hansgrohe AG, będąca producentem armatury sanitarnej, i Hüppe GmbH, będąca producentem kabin prysznicowych, powiadomiły Komisję o istnieniu kartelu w sektorze instalacji sanitarnych do łazienek i wniosły o zastosowanie wobec nich zwolnienia z grzywien na podstawie wydanego przez tę instytucję obwieszczenia w sprawie zwolnienia z grzywien oraz zmniejszania grzywien w przypadkach karteli (Dz.U. 2002, C 45, s. 3, zwanego dalej „komunikatem z 2002 r. w sprawie współpracy”) lub ewentualnie o obniżenie kwoty grzywien, jakie mogłyby zostać na nie nałożone.

15 W dniach 9 i 10 listopada 2004 r. Komisja przeprowadziła niezapowiedziane kontrole w lokalach szeregu przedsiębiorstw i krajowych organizacji zawodowych prowadzących działalność w sektorze instalacji sanitarnych do łazienek. W okresie od dnia 15 listopada 2005 r. do dnia 16 maja 2006 r. Komisja wystosowała do wspomnianych przedsiębiorstw i organizacji, w tym do Roca i Laufen Austria AG, żądania udzielenia informacji.

16 W dniu 17 stycznia 2006 r. Roca wniosła w imieniu własnym oraz w imieniu grupy, do której należy Laufen Austria, w zakresie, w jakim przejęła ona działalność tej grupy we Francji, o zwolnienie z grzywny na podstawie komunikatu z 2002 r. w sprawie współpracy lub ewentualnie o obniżenie kwoty grzywny, jaka mogłaby zostać na nią nałożona.

17 Pismem z dnia 8 grudnia 2006 r. Komisja poinformowała wnoszącą odwołanie, że postanowiła przyznać jej pod pewnymi warunkami obniżkę tej kwoty.

18 W dniu 26 marca 2007 r. Komisja wydała pismo w sprawie przedstawienia zarzutów, które doręczono wnoszącej odwołanie. Ta ostatnia została wysłuchana w toku przesłuchania, które odbyło się w dniach od 12–14 listopada 2007 r.

19 W dniu 23 czerwca 2010 r. Komisja wydała sporną decyzję, w której stwierdziła istnienie jednolitego i ciągłego naruszenia art. 101 ust. 1 TFUE oraz art. 53 Porozumienia o Europejskim Obszarze Gospodarczym z dnia 2 maja 1992 r. (Dz.U. 1994, L 1, s. 3, zwanego dalej „porozumieniem EOG") w sektorze instalacji sanitarnych do łazienek. Zdaniem Komisji do tego naruszenia, w którym uczestniczyło 17 przedsiębiorstw, doszło w różnych okresach pomiędzy dniem 16 października 1992 r. a dniem 9 listopada 2004 r. Miało ono postać szeregu antykonkurencyjnych porozumień lub uzgodnionych praktyk na terenie Belgii, Niemiec, Francji, Włoch, Niderlandów i Austrii.

20 Produktami, których dotyczy niniejszy kartel, są należące do jednej z trzech podgrup produktów instalacje sanitarne do łazienek: armatura sanitarna, kabiny prysznicowe wraz z ich wyposażeniem, a także wyroby ceramiczne (zwane dalej „trzema podgrupami produktów").

21 Komisja wskazała w szczególności na istnienie: krajowych organizacji zawodowych, których członkowie prowadzili działalność obejmującą wszystkie trzy podgrupy produktów i które nazwała „organizacjami koordynującymi", krajowych organizacji zawodowych, których członkowie prowadzili działalność obejmującą co najmniej dwie z tych trzech podgrup i które nazwała „organizacjami wieloproduktowymi", a także wyspecjalizowanych organizacji zrzeszających członków, których działalność koncentrowała się na jednej z trzech podgrup produktów. Wreszcie, stwierdziła ona występowanie centralnej grupy przedsiębiorstw uczestniczących w kartelu w różnych państwach członkowskich oraz w ramach organizacji koordynujących lub organizacji wieloproduktowych.

22 Jeśli chodzi o udział grupy Roca w stwierdzonym naruszeniu, Komisja uznała, że grupa ta wiedziała o naruszeniu dotyczącym trzech podgrup produktów. Co się tyczy jednak zasięgu geograficznego kartelu, Komisja stwierdziła, że nie można było uznać, iż grupa Roca wiedziała o jego globalnym zasięgu, i że należało uznać wyłącznie, iż jej zachowania o znamionach zmowy miały miejsce we Francji i w Austrii. Uczestnictwo samej wnoszącej odwołanie ograniczało się do terytorium Francji oraz do armatury sanitarnej i wyrobów ceramicznych.

23 Komisja stwierdziła zatem w art. 1 ust. 3 spornej decyzji, że Laufen Austria, Roca Sanitario i Roca naruszyły art. 101 ust. 1 TFUE i art. 53 porozumienia EOG, uczestnicząc w ciągłym porozumieniu lub uzgodnionych praktykach w sektorze instalacji sanitarnych do łazienek we Francji i w Austrii.

24 W celu ustalenia kwoty grzywny nałożonej na każde przedsiębiorstwo Komisja oparła się na wytycznych z 2006 r.

25 W pierwszej kolejności Komisja określiła kwotę podstawową grzywny. W tym celu Komisja wyjaśniła, że w przypadku każdego przedsiębiorstwa ustaliła tę kwotę w oparciu o wartość sprzedaży w danym państwie członkowskim pomnożoną przez liczbę lat trwania uczestnictwa w naruszeniu stwierdzonym w każdym państwie członkowskim i w stosunku do odnośnej podgrupy produktów, tak aby uwzględnić okoliczność, że niektóre przedsiębiorstwa prowadzą działalność tylko w niektórych państwach członkowskich lub że owa działalność dotyczy jedynie niektórych z trzech podgrup produktów.

26 Po przedstawieniu tego wyjaśnienia Komisja ustaliła na poziomie 15% wartości sprzedaży współczynnik związany z wagą stwierdzonego naruszenia w rozumieniu pkt 20–23 wytycznych z 2006 r. (zwany dalej „współczynnikiem »wagi naruszenia«"). W tym celu uwzględniła ona cztery kryteria oceny tego naruszenia, mianowicie łączne udziały w rynku oraz jego charakter, zasięg geograficzny i wprowadzenie go w życie.

27 Ponadto Komisja ustaliła współczynnik związany z czasem trwania stwierdzonego naruszenia, jaki należało zastosować do kwoty podstawowej grzywny określonej w odniesieniu do wnoszącej odwołanie na podstawie postanowień pkt 24 wytycznych z 2006 r., na poziomie 1,83, która to liczba odpowiada uczestnictwu w naruszeniu na terytorium Francji w zakresie armatury sanitarnej w okresie od dnia

10 grudnia 2002 r. do dnia 9 listopada 2004 r., i na poziomie 0,66, która to liczba odpowiada uczestnictwu w naruszeniu na terytorium Francji w zakresie wyrobów ceramicznych w okresie od dnia 25 lutego do dnia 9 listopada 2004 r.

28 Wreszcie w celu zapewnienia spornej decyzji skutku odstraszającego Komisja, opierając się na postanowieniach pkt 25 wytycznych z 2006 r. i uwzględniając cztery kryteria oceny wskazane w pkt 26 niniejszego wyroku, podwyższyła kwotę podstawową grzywny w wyniku zastosowania do wartości sprzedaży współczynnika dodatkowego (zwanego dalej „współczynnikiem »kwoty dodatkowej«") w wysokości 15%.

29 Co się tyczy grupy Roca, Komisja otrzymała w ten sposób kwotę podstawową grzywny wynoszącą 3 000 000 EUR z tytułu zachowań o znamionach zmowy odnoszących się do armatury sanitarnej na rynku francuskim oraz kwotę podstawową grzywny wynoszącą 35 700 000 EUR z tytułu zachowań o znamionach zmowy odnoszących się do wyrobów ceramicznych, z czego 3 700 000 EUR dotyczyło rynku francuskiego, a 32 000 000 EUR – rynku austriackiego.

30 W drugiej kolejności Komisja zbadała istnienie okoliczności obciążających lub łagodzących, które mogłyby uzasadniać dostosowanie kwoty podstawowej grzywny. W odniesieniu do wnoszącej odwołanie Komisja nie uwzględniła żadnych okoliczności obciążających ani łagodzących.

31 W trzeciej kolejności Komisja zastosowała pułap wynoszący 10% obrotu na podstawie art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003. Kwota grzywny ustalona dla grupy Roca po zastosowaniu tego pułapu wyniosła 38 700 000 EUR.

32 W czwartej kolejności Komisja uznała, że grupa Roca, do której należy wnosząca odwołanie, nie mogła skorzystać z obniżki kwoty grzywien na podstawie komunikatu z 2002 r. w sprawie współpracy. Jej zdaniem, po pierwsze, nie można uznać, że dowody przedstawione przez tę grupę miały istotną wartość dodaną w rozumieniu pkt 21 tego komunikatu. Po drugie, wspomniana grupa nie wykazała się rzeczywistą wolą współpracy w toku postępowania administracyjnego.

33 Z powyższych względów Komisja stwierdziła w art. 1 ust. 3 spornej decyzji, że wnosząca odwołanie naruszyła art. 101 TFUE i art. 53 porozumienia EOG, uczestnicząc w okresie od dnia 10 grudnia 2002 r. do dnia 9 listopada 2004 r. w ciągłym porozumieniu lub w uzgodnionych praktykach w sektorze instalacji sanitarnych do łazienek we Francji i w Austrii.

34 Zgodnie z art. 2 ust. 4 lit. b) spornej decyzji za popełnienie tego naruszenia Komisja nałożyła na wnoszącą odwołanie i na Roca Sanitario grzywnę w wysokości 6 700 000 EUR podlegającą zapłacie na zasadzie odpowiedzialności solidarnej.

Postępowanie przed Sądem i zaskarżony wyrok

35 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 9 września 2010 r. Roca wniosła skargę o stwierdzenie nieważności spornej decyzji w dotyczącym jej zakresie lub, tytułem żądania ewentualnego, o obniżenie kwoty nałożonej na nią grzywny.

36 Na poparcie swojego żądania stwierdzenia nieważności części spornej decyzji Roca podniosła pięć zarzutów. Zarzut pierwszy dotyczył zastosowania pułapu 10% obrotu, przewidzianego w art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003. Zarzut drugi był związany z dokonaną przez Komisję oceną wagi naruszenia popełnionego przez Roca. Zarzut trzeci był oparty na naruszeniu zasady proporcjonalności w zakresie wyboru roku referencyjnego przy ustaleniu kwoty podstawowej grzywny. Zarzut czwarty był oparty na naruszeniu zasad proporcjonalności i równego traktowania, jako że aktualny kontekst

kryzysu gospodarczego nie został uwzględniony w charakterze okoliczności łagodzącej. Zarzut piąty dotyczył nieuwzględnienia współpracy wnoszącej odwołanie, po pierwsze, w ramach komunikatu z 2002 r. w sprawie współpracy, a po drugie, jako okoliczności łagodzącej.

37 Ponadto Roca wniosła do Sądu, tytułem żądania ewentualnego, o obniżenie kwoty nałożonej na nią grzywny. Na poparcie tego żądania Roca wskazała na błąd w ocenie popełniony przez Komisję przy badaniu dowodów, które Roca jej przekazała. Powołała się ona również na swą współpracę z Komisją i na mniejszą wagę swego udziału w naruszeniu w porównaniu z pozostałymi uczestnikami.

38 W pierwszej kolejności Sąd oddalił zarzuty wnoszącej odwołanie zmierzające do stwierdzenia nieważności spornej decyzji. W drugiej kolejności uwzględnił on w części żądanie zmiany nałożonej grzywny i obniżył jej kwotę o 6% z tego względu, że Komisja nie oceniła prawidłowo wartości dowodów przekazanych przez Roca na podstawie komunikatu z 2002 r. w sprawie współpracy.

Żądania stron

39 Roca wnosi do Trybunału o:

— uchylenie w części zaskarżonego wyroku;

— obniżenie kwoty nałożonej na nią grzywny; i

— obciążenie Komisji kosztami postępowania.

40 Komisja wnosi do Trybunału o:

— oddalenie odwołania i

— obciążenie Roca kosztami postępowania.

W przedmiocie odwołania

41 Na poparcie odwołania wnosząca odwołanie podnosi dwa zarzuty. Zarzut pierwszy dotyczy tego, że Sąd naruszył zasady równego traktowania i proporcjonalności, uchybił spoczywającemu na nim obowiązkowi uzasadnienia i przeinaczył okoliczności faktyczne, ponieważ stwierdził, że wnosząca odwołanie wiedziała, iż naruszenie odnosiło się do trzech podgrup produktów, i nie uwzględnił faktu, że naruszenie popełnione przez wnoszącą odwołanie obejmowało jedynie dwie podgrupy produktów. Zarzut drugi dotyczy tego, że Sąd naruszył zasady indywidualizacji sankcji i odpowiedzialności osobistej, proporcjonalności, równego traktowania i ochrony uzasadnionych oczekiwań, jak również obowiązek uzasadnienia, odrzucając żądanie obniżenia kwoty podstawowej grzywny przedstawione ze względu na mniejszą wagę uczestnictwa w naruszeniu zarzucanym wnoszącej odwołanie.

W przedmiocie zarzutu pierwszego

Argumentacja stron

42 W ramach zarzutu pierwszego Roca podnosi, że Sąd naruszył zasady równego traktowania i proporcjonalności, uchybił spoczywającemu na nim obowiązkowi uzasadnienia i przeinaczył przedstawione mu okoliczności faktyczne, ponieważ, po pierwsze, niesłusznie stwierdził w pkt 131 zaskarżonego wyroku, że Roca, ze względu na swą przynależność do grupy Roca, wiedziała, iż naruszenie w którym uczestniczyła, dotyczyło trzech podgrup produktów, po drugie, niesłusznie i bez

podania powodów nie uwzględnił mniejszej wagi uczestnictwa Roca w naruszeniu, odnoszącego się tylko do dwóch podgrup produktów, w porównaniu z wagą uczestnictwa innych przedsiębiorstw, obejmującego trzy podgrupy produktów, a po trzecie nie obniżył w związku z tym nałożonej na nią grzywny.

43 Komisja nie zgadza się z argumentami wnoszącej odwołanie.

Ocena Trybunału

44 Jeśli chodzi o zastrzeżenie oparte na przeinaczeniu okoliczności faktycznych, w związku z tym że w pkt 131 zaskarżonego wyroku Sąd stwierdził, iż Roca, ze względu na swą przynależność do grupy Roca, znała zakres przedmiotowy naruszenia, które odnosiło się do trzech podgrup produktów, należy przypomnieć, że zważywszy na wyjątkowy charakter zastrzeżenia opartego na przeinaczeniu okoliczności faktycznych i dowodów, art. 256 TFUE, art. 58 akapit pierwszy statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej i art. 168 § 1 lit. d) regulaminu postępowania przed Trybunałem wymagają w szczególności, by wnoszący odwołanie dokładnie wskazał, które elementy zostały jego zdaniem przeinaczone przez Sąd, oraz by wykazał błędy w analizie, które w jego opinii doprowadziły do tego przeinaczenia. Takie przeinaczenie musi wynikać w sposób oczywisty z dokumentów znajdujących się w aktach sprawy, bez konieczności dokonywania nowej oceny okoliczności faktycznych i dowodów (postanowienie z dnia 7 maja 2015 r., Adler Modemärkte/OHIM, C-343/14 P, niepublikowane, EU:C:2015:310, pkt 43 i przytoczone tam orzecznictwo).

45 Tymczasem z jednej strony należy zaznaczyć, że dokonując stwierdzenia w pkt 131 zaskarżonego wyroku, Sąd nie przeinaczył w żadnym razie spornej decyzji, lecz oparł się na jej pkt 870.

46 Z drugiej strony wnosząca odwołanie nie wykazała, że Sąd przeinaczył okoliczności faktyczne i dowody zawarte w aktach sprawy. Wnosząca odwołanie powinna była wykazać w tym względzie, że nie wiedziała o zakresie przedmiotowym zarzucanego jej naruszenia. Tymczasem wnosząca odesłanie poprzestaje na etapie postępowania odwoławczego na podniesieniu tego twierdzenia, nie przedstawiając jednak żadnego dowodu na jego poparcie.

47 W związku z tym Roca niesłusznie twierdzi, że Sąd przeinaczył okoliczności faktyczne i dowody, uznając, że wiedziała ona o zakresie przedmiotowym omawianego naruszenia ze względu na swą przynależność do grupy Roca.

48 Wynika stąd również, że zastrzeżenia oparte na naruszeniu obowiązku uzasadnienia oraz zasad proporcjonalności i równego traktowania, które są oparte na błędnym założeniu, iż Sąd niesłusznie stwierdził, że Roca wiedziała o zakresie przedmiotowym omawianego naruszenia, powinny zostać oddalone jako bezzasadne.

49 W konsekwencji zarzut pierwszy należy oddalić.

W przedmiocie zarzutu drugiego

Argumentacja stron

50 Wnosząca odwołanie zarzuca Sądowi naruszenie w szczególności w pkt 116–145 oraz w pkt 247–249 zaskarżonego wyroku zasad indywidualizacji sankcji i odpowiedzialności osobistej, proporcjonalności, równego traktowania i ochrony uzasadnionych oczekiwań, jak również spoczywającego na nim obowiązku uzasadnienia.

51 W pierwszej kolejności Roca twierdzi w istocie, że pkt 116–145 zaskarżonego wyroku są wadliwe pod względem prawnym. Sąd nie wyciągnął bowiem konsekwencji ze swego ustalenia, że waga uczestnictwa w naruszeniu zarzucanym Roca była mniejsza niż waga udziału pozostałych uczestników kartelu, zwłaszcza poprzez zmianę współczynników „wagi naruszenia" i „kwoty dodatkowej" oraz poprzez obniżenie kwoty podstawowej grzywny. W tym względzie Sąd nie dokonuje w zaskarżonym wyroku – poza kwestią dotyczącą zasięgu geograficznego uczestnictwa w naruszeniu – rozróżnienia między wagą zachowania Roca, która nie brała udziału ani w zawiązaniu niniejszego kartelu ani w jego utrzymaniu, i wagą zachowań przedsiębiorstw tworzących „rdzeń" uczestniczących przedsiębiorstw, w zależności od charakteru ich poszczególnych zachowań. Zgodnie z zasadą niedyskryminacji Sąd powinien był obniżyć kwotę podstawową grzywny nałożonej na Roca, stosując względem niej niższe współczynniki „wagi naruszenia" i „kwoty dodatkowej" niż współczynniki zastosowane w stosunku do tych przedsiębiorstw, tym bardziej że sam przyznał w pkt 139, 247 i 248 zaskarżonego wyroku, iż mniejsza waga zachowania Roca powinna była znaleźć odzwierciedlenie w zastosowaniu takich współczynników. Tymczasem Sąd nie uwzględnił mniejszej wagi uczestnictwa Roca w naruszeniu w porównaniu z wagą udziału pozostałych uczestników ani poprzez zmianę tych współczynników, ani na podstawie okoliczności łagodzących.

52 W drugiej kolejności mniejsza waga uczestnictwa Roca w naruszeniu powinna była zostać ewentualnie uwzględniona jako okoliczność łagodząca w rozumieniu pkt 29 wytycznych z 2006 r. Tymczasem w pkt 141–143 zaskarżonego wyroku Sąd, opierając się na zbyt zawężającej i błędnej wykładni tego przepisu, wykluczył jakąkolwiek obniżkę grzywny na tej podstawie.

53 W trzeciej kolejności Sąd naruszył zasadę ochrony uzasadnionych oczekiwań i uchybił ciążącemu na nim obowiązkowi uzasadnienia, stwierdzając w pkt 135 zaskarżonego wyroku, że Komisja nie odeszła od metody obliczenia kwoty grzywny przewidzianej w wytycznych z 2006 r.

54 Komisja nie zgadza się z argumentami wnoszącej odwołanie. Ponadto wprawdzie Komisja uważa, że Sąd słusznie odrzucił argumenty wnoszącej odwołanie oparte na naruszeniu zasad równego traktowania i proporcjonalności, twierdzi ona jednak w istocie, iż przyjęte przez Sąd założenie, że współczynniki „wagi naruszenia" i „kwoty dodatkowej" zastosowane względem wnoszącej odwołanie, która uczestniczyła w naruszeniu tylko w części odnoszącej się do rynku francuskiego, powinny być odmienne od współczynników przyjętych w stosunku do innych członków niniejszego kartelu uczestniczących w naruszeniu na terytorium sześciu państw członkowskich w zakresie trzech podgrup produktów, jest nieprawidłowe. W konsekwencji Komisja wnosi do Trybunału o zastąpienie uzasadnienia.

Ocena Trybunału

55 Na wstępie należy przypomnieć, że jedynie Sąd jest właściwy, by dokonać kontroli sposobu, w jaki Komisja oceniła w każdym konkretnym przypadku wagę bezprawnych zachowań. Celem kontroli przeprowadzanej przez Trybunał w ramach odwołania jest, z jednej strony, zbadanie, w jakim stopniu Sąd uwzględnił w sposób prawnie właściwy wszystkie czynniki istotne przy ocenie wagi określonego zachowania w świetle art. 101 TFUE i art. 23 rozporządzenia nr 1/2003, a z drugiej strony, zweryfikowanie, czy Sąd odniósł się w stopniu wymaganym przez prawo do wszystkich argumentów powołanych na poparcie żądania uchylenia grzywny lub obniżenia jej kwoty (zob. w szczególności wyroki: z dnia 17 grudnia 1998 r., Baustahlgewebe/Komisja, C-185/95 P, EU:C:1998:608, pkt 128; z dnia 28 czerwca 2005 r., Dansk Rørindustri i in./Komisja, C-189/02 P, C-202/02 P, od C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P, EU:C:2005:408, pkt 244; z dnia 5 grudnia 2013 r., Solvay Solexis/Komisja, C-449/11 P, niepublikowany, EU:C:2013:802, pkt 74).

56 Jednakże w zakresie, w jakim Roca zarzuca Sądowi w ramach zarzutu drugiego, że nie uwzględnił on – ani w ramach kontroli zgodności z prawem spornej decyzji w pkt 116–145 zaskarżonego wyroku, ani w ramach wykonywania przysługującego mu nieograniczonego prawa orzekania przy ustalaniu kwoty

grzywny w pkt 247–249 tego wyroku – okoliczności, że udział wnoszącej odwołanie w stwierdzonym naruszeniu był mniej poważny niż udział przedsiębiorstw tworzących „rdzeń" kartelu, należy podkreślić, że nie jest zadaniem Trybunału, który rozstrzyga kwestie prawne w ramach odwołania, zastąpienie ze względów słuszności własną oceną oceny Sądu, który w ramach nieograniczonego prawa orzekania orzeka o kwotach grzywien nakładanych na przedsiębiorstwa z powodu naruszenia przez nie prawa Unii (wyroki: z dnia 28 czerwca 2005 r., Dansk Rørindustri i in./Komisja, C-189/02 P, C-202/02 P, od C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P, EU:C:2005:408, pkt 245; z dnia 11 lipca 2013 r., Gosselin Group/Komisja, C-429/11 P, niepublikowany, EU:C:2013:463, pkt 87).

57 Poza tym należy też przypomnieć, że przy określaniu kwoty grzywien trzeba uwzględnić czas trwania naruszenia i wszystkie okoliczności mogące mieć wpływ na ocenę jego wagi (wyroki: z dnia 28 czerwca 2005 r., Dansk Rørindustri i in./Komisja, C-189/02 P, C-202/02 P, od C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P, EU:C:2005:408, pkt 240; z dnia 11 lipca 2013 r., Team Relocations i in./Komisja, C-444/11 P, niepublikowany, EU:C:2013:464, pkt 98).

58 Wśród okoliczności, które mogą wpływać na ocenę wagi naruszeń, znajdują się: zachowanie każdego z przedsiębiorstw, rola odgrywana przez każde z nich w ustanowieniu kartelu, korzyść, którą mogły odnieść z tego kartelu, wielkość przedsiębiorstw i wartość odnośnych towarów, jak również zagrożenie, jakie naruszenia tego rodzaju stanowią dla celów Unii Europejskiej (wyroki: z dnia 28 czerwca 2005 r., Dansk Rørindustri i in./Komisja, C-189/02 P, C-202/02 P, od C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P, EU:C:2005:408, pkt 242; z dnia 11 lipca 2013 r., Team Relocations i in./Komisja, C-444/11 P, niepublikowany, EU:C:2013:464, pkt 100).

59 W pierwszej kolejności Sąd potwierdził w pkt 131 zaskarżonego wyroku prawdziwość uwzględnionych przez Komisję elementów składających się na naruszenie. Czyniąc to, Sąd stwierdził, że Roca uczestniczyła w naruszeniu polegającym na wprowadzaniu w życie skoordynowanych podwyżek przyszłych cen oraz że z uwagi na swoją przynależność do grupy Roca wiedziała ona o zakresie przedmiotowym, jak i geograficznym naruszenia. Sąd stwierdził na tej podstawie, że zgodnie z pkt 21–23 i 25 wytycznych z 2006 r. Komisja mogła słusznie uznać, że współczynniki „wagi naruszenia" i „kwoty dodatkowej" w wysokości 15% były odpowiednie.

60 Wnosząca odwołanie zarzuca w tym względzie Sądowi, że nie uwzględnił faktu, iż nie tworzyła ona „rdzenia" kartelu w szczególności z tego względu, że nie uczestniczyła w jego zawiązaniu i utrzymaniu.

61 Zakładając nawet, że okoliczności te zostaną wykazane, nie pozwalają one jednak w żadnym razie na udowodnienie, że Sąd powinien był uznać, iż współczynniki „wagi naruszenia" i „kwoty dodatkowej" w wysokości 15% nie są odpowiednie lub są zbyt wysokie, ponieważ taka wartość wyrażona procentowo była uzasadniona ze względu na sam charakter rozpatrywanego naruszenia, mianowicie z uwagi na wprowadzanie w życie skoordynowanych podwyżek cen. Takie naruszenie zalicza się bowiem do najpoważniejszych ograniczeń konkurencji w rozumieniu pkt 23 i 25 wytycznych z 2006 r., a stawka w wysokości 15% odpowiada najniższej stawce w skali grzywien przewidzianej dla takich naruszeń na mocy owych wytycznych (zob. podobnie wyroki: z dnia 11 lipca 2013 r., Ziegler/Komisja, C-439/11 P, EU:C:2013:513, pkt 124, 125; z dnia 11 lipca 2013 r., Team Relocations i in./Komisja, C-444/11 P, niepublikowany, EU:C:2013:464, pkt 125).

62 W konsekwencji Sąd mógł słusznie uznać w pkt 131 i 246 zaskarżonego wyroku, że Komisja nie naruszyła zasady proporcjonalności, gdy ustaliła współczynniki „wagi naruszenia" i „kwoty dodatkowej" na poziomie 15%, bez względu na ograniczony zasięg geograficzny udziału wnoszącej odwołanie w omawianym naruszeniu.

63 W drugiej kolejności w zakresie, w jakim Roca zarzuca Sądowi, że wprawdzie stwierdził, iż jej uczestnictwo w naruszeniu było mniej poważne niż udział pozostałych uczestników, przyjął on jednak w stosunku do niej wspomniane współczynniki, przez co naruszył zasadę równego traktowania, należy stwierdzić, że jak Komisja podnosi w istocie, uzasadnienie zawarte w pkt 138 i 139 oraz 247 i 248

zaskarżonego wyroku, zgodnie z którym z jednej strony naruszenie obejmujące terytorium sześciu państw członkowskich i trzy podgrupy produktów powinno zostać uznane za poważniejsze niż naruszenie takie jak to rozpatrywane w niniejszej sprawie, które zostało popełnione na terytorium tylko jednego państwa członkowskiego, a z drugiej strony przedsiębiorstwa, które wzięły udział w tym pierwszym naruszeniu, powinny były z tego tylko względu zostać ukarane grzywną obliczoną na podstawie współczynników „wagi naruszenia" i „kwoty dodatkowej" wyższych niż współczynniki zastosowane w stosunku do wnoszącej odwołanie, jest wadliwe pod względem prawnym.

64 Jeśli chodzi bowiem o ustalenie współczynników „wagi naruszenia" i „kwoty dodatkowej", z pkt 22 i 25 wytycznych z 2006 r. wynika, że należy wziąć pod uwagę pewną liczbę elementów, a w szczególności elementy wskazane w pkt 22 tych wytycznych. Wprawdzie aby ocenić wagę naruszenia, a następnie ustalić kwotę grzywny podlegającej nałożeniu, można uwzględnić między innymi zasięg geograficzny naruszenia, jednak okoliczność, że dane naruszenie ma szerszy zasięg geograficzny niż inne naruszenie, nie może sama w sobie koniecznie oznaczać, że to pierwsze naruszenie rozpatrywane w całości, a w szczególności w świetle jego charakteru, należy uznać za poważniejsze niż to drugie i za uzasadniające tym samym ustalenie współczynników „wagi naruszenia" i „kwoty dodatkowej", które będą wyższe od współczynników przyjętych w celu obliczenia grzywny nałożonej za to drugie naruszenie (zob. podobnie wyrok z dnia 10 lipca 2014 r., Telefónica i Telefónica de España/Komisja, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, pkt 178).

65 Mając powyższe na względzie, należy przypomnieć, że zasada równego traktowania stanowi ogólną zasadę prawa Unii, zapisaną w art. 20 i 21 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem owa zasada wymaga, aby porównywalne sytuacje nie były traktowane w odmienny sposób, a odmienne sytuacje nie były traktowane jednakowo, chyba że takie traktowanie jest obiektywnie uzasadnione (zob. w szczególności wyrok z dnia 12 listopada 2014 r., Guardian Industries i Guardian Europe/Komisja, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, pkt 51).

66 Sąd musi przestrzegać rzeczonej zasady nie tylko w ramach sprawowanej przezeń kontroli zgodności z prawem decyzji Komisji nakładającej grzywny, lecz również w ramach wykonywania przysługującego mu nieograniczonego prawa orzekania. Wykonywanie tego prawa nie może bowiem prowadzić przy określaniu wysokości nałożonych grzywien do dyskryminacji między przedsiębiorstwami, które uczestniczyły w porozumieniu lub w uzgodnionej praktyce, sprzecznych z art. 101 ust. 1 TFUE (zob. podobnie wyrok z dnia 18 grudnia 2014 r., Komisja/Parker Hannifin Manufacturing i Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, pkt 77).

67 Jak wynika z orzecznictwa Trybunału, uwzględnienie w oparciu o tę zasadę, w celu oceny wagi naruszenia, różnić między przedsiębiorstwami uczestniczącymi w tym samym kartelu, w szczególności w świetle zasięgu geograficznego udziału każdego z nich, niekoniecznie musi nastąpić w chwili ustalenia współczynników „wagi naruszenia" i „kwoty dodatkowej", lecz może mieć miejsce na innym etapie obliczania grzywny, na przykład w chwili dostosowania kwoty podstawowej grzywny w zależności od okoliczności łagodzących i obciążających na podstawie pkt 28 i 29 wytycznych z 2006 r. (zob. podobnie wyroki: z dnia 11 lipca 2013 r., Gosselin Group/Komisja, C-429/11 P, niepublikowany, EU:C:2013:463, pkt 96–100; z dnia 11 lipca 2013 r., Team Relocations i in./Komisja, C-444/11 P, niepublikowany, EU:C:2013:464, pkt 104, 105).

68 Jak zauważyła Komisja, takie różnice mogą ujawnić się też w kontekście wartości sprzedaży przyjętej celem obliczenia kwoty podstawowej grzywny, w zakresie w jakim wartość ta odzwierciedla w stosunku do każdego uczestniczącego przedsiębiorstwa znaczenie jego udziału w omawianym naruszeniu zgodnie z pkt 13 wytycznych z 2006 r., który pozwala przyjąć za punkt wyjścia przy obliczaniu grzywien kwotę, która odzwierciedla gospodarcze znaczenie naruszenia oraz stopień zaangażowania uczestniczącego w nim przedsiębiorstwa (zob. podobnie wyrok z dnia 11 lipca 2013 r., Team Relocations i in./Komisja, C-444/11 P, niepublikowany, EU:C:2013:464, pkt 76).

69 W konsekwencji w zakresie, w jakim bezsporne jest, że kwota podstawowa grzywny nałożonej na wnoszącą odwołanie została określona na podstawie uzyskanej przez wnoszącą odwołanie na terytorium Francji wartości sprzedaży produktów należących do dwóch podgrup produktów, obejmujących wyroby ceramiczne i armaturę sanitarną, Sąd mógł w pkt 138 i 139 oraz 247 i 248 zaskarżonego wyroku, nie naruszając przy tym zasady równego traktowania, ustalić na poziomie 15% tej wartości stawkę współczynników „wagi naruszenia" i „kwoty dodatkowej".

70 Wprawdzie z powyższego wynika, że uzasadnienie przyjęte przez Sąd w pkt 138 i 139 oraz 247 i 248 zaskarżonego wyroku narusza prawo, należy jednak przypomnieć, że jeśli w uzasadnieniu orzeczenia Sądu dopuszczono się naruszenia prawa Unii, lecz jego sentencja jest zasadna w świetle innych względów prawnych, to takie naruszenie nie może spowodować uchylenia tego orzeczenia i należy zastąpić jego uzasadnienie w odpowiednim zakresie (zob. podobnie wyroki: z dnia 9 czerwca 1992 r., Lestelle/Komisja, C-30/91 P, EU:C:1992:252, pkt 28, z dnia 9 września 2008 r., FIAMM i in./Rada i Komisja, C-120/06 P i C-121/06 P, EU:C:2008:476, pkt 187 i przytoczone tam orzecznictwo).

71 Jak wynika z uzasadnienia przedstawionego w pkt 64–69 niniejszego wyroku, którym należy zastąpić uzasadnienie przyjęte przez Sąd, ma to miejsce w niniejszej sprawie.

72 W konsekwencji należy oddalić zarzut drugi w zakresie, w jakim wnosząca odwołanie zarzuca w nim Sądowi naruszenia prawa, a w szczególności naruszenie zasad proporcjonalności i równego traktowania, z tego względu, że Sąd nie zastosował wobec wnoszącej odwołanie współczynników „wagi naruszenia" i „kwoty dodatkowej" niższych niż współczynniki zastosowane w stosunku do przedsiębiorstw, których udział w naruszeniu był najpoważniejszy, w związku z czym nie uwzględnił w zaskarżonym wyroku mniejszej wagi uczestnictwa wnoszącej odwołanie w naruszeniu.

73 Jeśli chodzi o zastrzeżenie, że Sąd uchybił spoczywającemu na nim obowiązkowi uzasadnienia i naruszył zasadę ochrony uzasadnionych oczekiwań, stwierdzając w pkt 183 zaskarżonego wyroku, że Komisja nie odeszła od metody obliczenia kwoty grzywny przewidzianej w wytycznych z 2006 r., należy zaznaczyć, że w pkt 121 i 122 zaskarżonego wyroku Sąd opisał tę metodę w ogólny sposób, a w pkt 124–126 tego wyroku opisał, w jaki sposób Komisja zastosowała ją w niniejszej sprawie.

74 W związku z tym takie zastrzeżenie nie może zostać uwzględnione.

75 Wreszcie jeśli chodzi o zastrzeżenie, że Sąd nie uwzględnił w ramach okoliczności łagodzących w rozumieniu pkt 29 tiret trzecie wytycznych z 2006 r. mniejszej wagi uczestnictwa wnoszącej odwołanie w naruszeniu w porównaniu z udziałem innych uczestników, bezsporne jest, że Roca poprzestała na wskazaniu przed Sądem, iż jej udział w stwierdzonym naruszeniu miał ograniczony charakter.

76 Tymczasem, zgodnie z pkt 29 wytycznych z 2006 r., aby móc skorzystać z obniżki kwoty grzywny z tytułu takich okoliczności łagodzących, wnosząca odwołanie powinna była wykazać, że powstrzymała się faktycznie od stosowania odnośnych porozumień o znamionach naruszenia, przyjmując na rynku postawę pro-konkurencyjną, którego to dowodu wnosząca odwołanie nie przedstawiła, jak Sąd stwierdził w pkt 143 zaskarżonego wyroku.

77 Taka ocena dowodów nie może w żadnym razie – z zastrzeżeniem przypadku ich przeinaczenia, który nie został podniesiony w niniejszej sprawie – zostać zakwestionowana w ramach odwołania (zob. podobnie wyroki: z dnia 13 stycznia 2011 r., Media-Saturn-Holding/OHIM, C-92/10 P, niepublikowany, EU:C:2011:15, pkt 27; z dnia 10 lipca 2014 r., Grecja/Komisja, C-391/13 P, niepublikowany, EU:C:2014:2061, pkt 28, 29; z dnia 20 stycznia 2016 r., Toshiba Corporation/Komisja, C-373/14 P, EU:C:2016:26, pkt 40).

78 Wynika stąd, że zastrzeżenie dotyczące badania przez Sąd okoliczności łagodzących w rozumieniu pkt 29 tiret trzecie wytycznych z 2006 r. powinno zostać oddalone.

79 Z całości powyższych rozważań wynika, że należy oddalić zarzut drugi, a tym samym odwołanie w całości.

W przedmiocie kosztów

80 Zgodnie z art. 184 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem, jeżeli odwołanie jest bezzasadne, Trybunał rozstrzyga o kosztach.

81 Zgodnie z art. 138 § 1 rzeczonego regulaminu, mającym zastosowanie do postępowania odwoławczego na podstawie art. 184 § 1 tego regulaminu, kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Ponieważ wnosząca odwołanie przegrała sprawę, a Komisja wniosła o obciążenie jej kosztami postępowania, należy obciążyć ją kosztami niniejszego postępowania odwoławczego.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) orzeka, co następuje:

1) Odwołanie zostaje oddalone.

2) Roca SARL zostaje obciążona kosztami postępowania.

Podpisy